

HAL
open science

Camille Simon

► **To cite this version:**

Camille Simon. . Kobe City University of Foreign Studies Journal of Research Institute, 2013, 51, pp.489-503. hal-03612022

HAL Id: hal-03612022

<https://hal.science/hal-03612022v1>

Submitted on 31 Jan 2023

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

Distributed under a Creative Commons Attribution - NonCommercial 4.0 International License

ལྷ་སའི་ཁ་སྐད་ནང་སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་དག་སྟོན་པའི་བརྗོད་སྐད་སྤངས་ཀྱི་བྱུང་ཚུལ་འགའ་ཤམ་དོན་སྟོན།

Camille SIMON

Université Paris 3 - LACITO

Summary

In its broadest sense, causation is defined as a situation involving two events in a relationship of cause and effect (Shibatani 1976: 1-2). Morpho-syntactically, causative constructions refer to valency derivation processes in which the semantic role of Causer is introduced in the argument frame of a verb, and realised as the subject or syntactic agent, thus, leading to a syntactic restructuring of the arguments. Thus, a causative derivation is a grammaticalised, productive means to express a causative situation. The semantic domain covered by causative derivations is notoriously wide, extending from direct/manipulative causation to indirect/directive causation. Authors such as Dixon (2000) have drawn attention to the fact that, within a single language, different causative forms might co-exist in a single language and express distinct semantic properties. The same author also lists the main semantic features cross-linguistically likely to be associated with different causative forms. Those features are resumed and reorganised by Shibatani & Pardeshi (2001) who propose to represent the causative domain as a continuum between direct and indirect causation, the middle of this continuum being divided into joint-action, assistive and supervision causations (from more direct to more indirect).

Four synchronically productive causative forms have been identified in Lhasa Tibetan, corresponding to different degrees of grammaticalisation and productivity, in addition to the (now fully lexicalised) s-prefixation form. The aim of my presentation is to classify those forms with regard to their semantic characteristics, and to show how the continuum space defined by Shibatani (2001) is shared out between those forms. Two of the productive forms are specialised in expressing respectively the two poles, whereas the two others cover the whole extent of the continuum. Those apparently similar forms can still be distinguished, if other functional criteria are taken into account.

དོན་སྟོན།

དབྱུང་རྩེམ་འདིའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་ལྷ་སའི་ཁ་སྐད་ནང་གི་སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་དག་སྟོན་པའི་ཚུལ་གི་དོན་དག་ཞིབ་མཐོ་སྤྲོད་ཀྱི་དུས་ཚིག་དེ་རེད། དོན་དམ་དུ་འཛུལ་གྱི་སྐད་རིགས་དང་སྐད་རིགས་གཅིག་མོ་སའི་ནང་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚུལ་སྤྲོད་ཀྱི་ཚུལ་ཡོད་སྲིད་པ་ཡོངས་གྲགས་ཡིན་པ་དང་། དེའི་དོན་དག་མི་འདྲ་བ་ཡོད་སྲིད་པ་དེ་འདྲ་ཡོངས་གྲགས་རེད།

དེ་བས་Shibatani ནང་Pardeshi (2001) གིས་གསལ་བཤད་ཀྱི་བྱུལ་འདེབས་ཀྱི་དོན་དག་གི་མཚན་རིས་དོན་སྟོན་ཀྱི་ལུས་ལས་ལྷ་སའི་ཁ་སྐད་ཀྱི་སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་དག་གིས་མཚན་རིས་དེ་དབྱེ་བ་འབྲེ་སྤངས་དོན་སྟོན་ཀྱི་ཡིན།

རྩེམ་རིག་དེ་བཟོ་བཅོས་གནང་འགས་དང་ཆེད་ལས་ཀྱི་ཐ་ཉེད་བསྐྱུར་འགས་གནང་བས་གུས་པས་དམིགས་བསལ་གྱིས་རྟེན་རྒྱུ་ཚོ་རང་ལགས་དང་རྟེན་པ་དམ་ལྷན་གྱུ་བ་གཉིས་སུ་བྱུགས་མེ་གནང་བྱ་ཡི་ཡོད། རྟོག་འཕྲུལ་དང་མི་གསལ་བ་ཚང་མ་ནི་གསལ་པས་བཟོས་པས་དགོངས་པ་བྱ་ཡི་ཡོད།

- 1. ལྷ་སའི་ཁ་སྐད་ཀྱི་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་བརྗོད་སྐད་སྤངས།
  - 1.1. སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་མཚན་ཉིད།
    - 1.1.1. བསྟན་དོན། : རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་བྱ་བ་གཉིས།

སྤྱིར་བཏང་བྱས་ན། སྐུལ་འདེབས་ནི་དང་པོ་བསྟན་དོན་རིག་པ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཐ་སྟེན་ཅིག་ཡིན་པ་དང་། སྐུལ་འདེབས་ཀྱི་སྐད་ཆ་འཕྲིན་གྱི་སྐད་ཅིག་གི་བྱུང་བ་ལྟེན་པ་བར་དུ། རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་མཚོན་བྱེད་དུ་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་རེད། རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ནི་Shibatani (1976 : 1-2)

ལ་སྟུན་ཏེ་གཤམ་གྱི་ཆ་རྒྱུན་གསུམ་གྱིས་མཚོན་གྱི་ཡོད་པ་རེད།

༡༽ བྱ་བ་དེ་གཉིས་ལ་སྲུ་ཕྱི་འོ་མེ་ཡོད་པ་དང་།

༢༽ བྱ་བ་གཉིས་པ་འབྲུང་བར་བྱ་བ་དང་པོ་འཕྲུང་བ་དེས་པར་དགོས།

༣༽ དེ་བཞིན་བྱ་བ་དང་པོ་བྱུང་ཚར་རྗེས། སྤྱིར་བཏང་བྱ་བ་གཉིས་པ་དེ་འང་འབྲུང་བ་འཕྲུང་བ་པ་གཏན་འཁེལ་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་ཚིག་གྲུབ་ནང་ལ་ཚིག་གིས་གནས་སྟངས་ལྡོག་ཕྱོགས་ཀྱང་གསལ་བ་བཟོ་སྲིད་ཀྱི་རེད། དེ་ནི་སྐུལ་འདེབས་མེད་པའམ་ཡོད་པའམ་སྐུལ་འདེབས་པའི་སྐུལ་འཛུགས་རེད།

འཛུགས་སྒྲིང་གི་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བའི་ནང་དུ་སྐུལ་འཛུགས་བཞེད་སྟངས་སྐྱོ་ཚོགས་ཡོད་པ་དང་། སྐད་རིགས་གཅིག་དེ་ཉིད་ཀྱི་ནང་དུ་འང་སྐུལ་འདེབས་བཞེད་སྟངས་འདྲ་མི་འདྲ་ཡོད་སྲིད། དེ་བཞིན་དུ་ལྷ་སའི་ལ་སྐད་ནང་དུ་དོན་དག་དེའི་བཞེད་སྐྱོའི་ཆེད་དུ་ཚིག་སྤྲད་པ། བརྒྱུད་པའི་བཞེད་པ། བྱ་ཚིག་པལ་བ་སོགས་བཀོལ་ན་ཚིག་གཤམ་གྱི་དཔེ་བཞེད་(1)ནས་(4)བར་ལྷ་སའི་ལ་སྐད་ཀྱི་སྐུལ་འདེབས་ཀྱི་དོན་དག་སྟོན་པའི་ཚིག་གྲུབ་མི་འདྲ་བ་བཞི་བཞག་ཡོད།

(1) ཚིག་འབྲུབ་གཉིས་བར་གྱི་ཚིག་འབྲུབ།

a. སྐུལ་འདེབས་མིན་པ།

སྐྱོལ་དཀར་གྱིས་ བཀྲ་ཤིས་ལ་ བྱ་རིལ་ སྤྱད་སོང།
 Drölkar-ERG Tashi-DAT sweet.ABS give-PAST3
 'Drölkar gave the sweet to Tashi.'

b. སྐུལ་འདེབས།

མ་མ་ལགས་ཀྱིས་ གཤམ་གཤམ་ བཏང་ཅོང་ སྐྱོལ་དཀར་གྱིས་ བཀྲ་ཤིས་ལ་ བྱ་རིལ་ སྤྱད་སོང།
 mother-H-ERG scolding LIGHTV-CONN Drölkar-ERG Tashi-DAT sweet.ABS give-PAST3
 'Since her mother scolded her, Drölkar gave the sweet to Tashi.'

(2) བརྒྱུད་པའི་བཞེད་པ།

a. སྐུལ་འདེབས་མིན་པ།

ཚོ་རིང་གིས་ སྐྱོལ་དཀར་ལ་ གསར་འགྲུར་ འདི་ ལབ་པ་རེད།
 Tsering-ERG Drölkar-DAT new DEM.ABS tell-PAST3
 'Tsering told this new to Drölkar.'

b. སྐུལ་འདེབས།

ངས་ ཚོ་རིང་ལ་ སྐྱོལ་དཀར་ལ་ གསར་འགྲུར་ འདི་ ལབ་ལག་ སློབ་གསོ་ བརྒྱབ་པ་ཡིན།
 1SG-ERG Tsering-DAT Drölkar-DAT news DEM.ABS tell-NLZ education LIGHTV-PAST1
 'I asked Tsering to tell this new to Drölkar.'

(3) སྤྱོད་ཏེ་བའི་བྱེད་འབྲེལ་བྱེད་མེད་ཀྱི་བྱ་ཚིག་

a. སྐུལ་འདེབས་མིན་པ།

སྤྱ་བྱ་ འདི་ ཉལ་པ་རེད།
 child DEM.ABS go.to.bed-PAST2
 'This child went to bed.'

b. སྐུལ་འདེབས།

(5) ཚེ་རིང་_ལ་   སློབ་དཀར་_ལ་   གསར་འགྲུར་   འདི་   ལབ་_ཡག་
 Tsering-DAT   Drölkar-DAT   news   DEM.ABS   tell-NLZ
 ར_ས་   སློབ་གསོ་   བརྒྱབ་_པ་ཡིན།
 1SG-ERG   education   LIGHTV-PAST1
 'I [and nobody else] told Tsering to tell this new to Drölkar.'

(6) * སུ་གུ་   འདི་   སློབ་ཁྱ-ར་   འགོ་   ར_ས་   བརྟུག་_པ་ཡིན།
 * child   DEM.ABS school-DAT go   1SG-ERG   CAUS-PAST1

ཚོག་གྲུབ་སློབ་ཚུལ་གྱི་ཚོད་ལྷ་དེས་དཔེར་བཅོམ་(6)པའི་ནང་དུ་སྐུལ་པ་པོའི་བརྟུག་པ་ནི་བྱ་ཚོག་ « བརྟུག་པ་ » ལོ་ན་མིན་ལ། དུས་གཅིག་ལ་
 བྱ་ཚོག་གཞི་གོ་ « འགོ་བ་ » དང་བྱ་ཚོག་པལ་བ་ « བརྟུག་པ་ » ལ་བརྟུག་པའི་ཁུངས་སྐྱེལ་རེད། དེའི་ཕྱོག་ཕྱོགས་སུ་དཔེར་བཅོམ་པའི་ནང་སྐུལ་པ་
 པོ་བྱ་ཚོག་གཞི་གོ་ « ལབ་པ་ » དང་སྐུལ་པ་མཚོན་པའི་བྱ་ཚོག་ « སློབ་གསོ་བརྒྱབ་པ་ » བར་ལ་འཛོག་ཚོག་པ་དེས་སྐུལ་པ་པོའི་བརྟུག་པའི་བྱ་ཚོག་
 « སློབ་གསོ་བརྒྱབ་པ་ » ཡིན་པ་གསལ་པོར་བཟོ་ཡི་ཡོད་པ་རེད།

དུང་ཚོག་གྲུབ་གཅིག་ལས་མེད་ན་བྱ་ཚོག་དེ་གཉིས་བར་མང་མཐའ་ « ཅུ་ » འམ་ « སར་ » སོགས་མིང་མཐའ་དང་རྣམ་དབྱེ་མ་གཏོགས་
 སློབ་མི་སྲིད། སྐད་བརྗེ་རིག་པས་ཁུངས་སྐྱེལ་གཞན་པ་འགའ་ཤས་ཡོད་ཀྱང་། རྩོམ་ཡིག་གི་བཅོམ་གཞི་གཞི་གོ་སྐུལ་པ་འདེབས་ཀྱི་ནང་དོན་ཡིན་སྐབས་དེ
 ལས་ལྷག་པའི་ཞིབ་པའི་འགྲེལ་བཤད་བརྒྱག་རྒྱ་མིན།

1.2. ལྷ་སའི་ཁ་སྐད་ཀྱི་སྐུལ་འདེབས་ཀྱི་དག་བཅོམ་ཚུལ་ལྟ།

སློབ་དུ་གསལ་བཤད་བྱས་པའི་མཚན་ཉིད་ལག་དེ་གཉིས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ན། ལྷ་སའི་ཁ་སྐད་ལ་འཛོག་སྐུལ་འདེབས་ཀྱི་དག་བཅོམ་
 ཚུལ་བཞི་འམ་ལྟ་ཡོད་པ་རེད།

གོང་གསལ་དཔེར་བཅོམ་(3)a. དང་ b. བར་དུ་དོན་དག་གི་ཁུངས་པོ་བྱེད་འབྲེལ་ཡིན་དང་མིན་གྱི་བྱ་ཚོག་ཡིན་པ་མ་ཟད། བྱ་ཚོག་གི་དག་
 ཆའི་ཁུངས་པོ་ཡང་ཡོད་པ་རེད། དེ་བས་སྐུལ་འདེབས་བཅོམ་ཚུལ་ཡིན་མིན་གྱི་གནད་འགག་ཅིག་ནི་ཚོག་གྲུབ་སློབ་ཚུལ་ཡིན་ཏེ་དག་ཆའི་ཁུངས་པོ་
 ཡིན་པར་བཅིས་ན་ཚོག་ཅིང་། དེ་ནི་སྐད་དོན་ཉེ་བའི་བྱེད་འབྲེལ་བྱེད་མེད་ཀྱི་བྱ་ཚོག་སྐུལ་འདེབས་ཀྱི་དག་བཅོམ་ཚུལ་དང་པོ་རེད། ལྷ་སའི་ཁ་སྐད་ནང་དུ་དེ
 ལྷ་སྐད་ཀྱི་བྱེད་འབྲེལ་ཡིན་པའི་བྱ་ཚོག་ཉི་ཤུ་ལྷག་ཅུ་མ་གཏོགས་མེད་པ་དང་སྐུལ་འདེབས་བཅོམ་ཚུལ་འདི་བེད་སློབ་བྱས་ནས་བྱ་ཚོག་གསར་པ་བཟོ་མ་
 ལུབ་པས་དེ་དང་བསམ་ཀྱི་ལྷ་སའི་ཁ་སྐད་ནང་དུ་ཐོན་སྐྱེད་ཡོད་པ་མ་རེད།

གོང་གི་དཔེར་བཅོམ་(4)པའི་ནང་དུ་བྱ་ཚོག་པལ་བ་ « བརྟུག་པ་ » གིས་དོན་དག་གི་ཕྱོགས་ནས་སྐུལ་འདེབས་མཚོན་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དུང་
 ཚོག་གྲུབ་སློབ་ཚུལ་གྱི་ཕྱོགས་ནས་སྐུལ་པ་པོ་སློབ་སྡེ་བརྒྱག་རྒྱའི་ཉུས་པ་ཡོད་པ་བསྟན་ཚར་པ་རེད། དེ་བས་བྱ་ཚོག་པལ་བ་དེ་སྐུལ་འདེབས་སློབ་པའི་
 ཚོག་གཉིས་པ་དེ་རེད།

དེ་བཞིན་གཤམ་གྱི་དཔེར་བཅོམ་(7)b. ནང་གི་བྱ་ཚོག་པལ་བ་ « བཏང་བ་ » ནི་མཚན་ཉིད་དེ་གཉིས་ལ་མཐུན་པས་སྐུལ་འདེབས་སློབ་པའི་
 ཚོག་གསལ་པ་དེ་རེད།

(7)a. ཚེ་རིང་_གིས་   ཆལ་   ཉེས་_སོང་།

² དེའི་སྐོར་Creissels (2006: 279-291)ལ་གཞིགས།

Tsering-ERG vegetable-ABS buy-PAST3
 ‘Tsering bought vegetables.’

- b. ཇམ་མ་ལགས་ གྲིས་ ཚེ་རིང་ ཚལ་ ཉེ་ག་ར་ བཏང་ རྩོང་།
 mother-H-ERG Tsering.ABS vegetable.ABS buy-NLZ-DEST³ CAUS-PAST3
 ‘Mother made Tsering buy vegetables.’

སྐུལ་འདེབས་བརྗོད་པའི་ཚིག་བཞེ་པ་ནི་དཔེར་བརྗོད་(8)པའི་ནང་དུ་བྱ་ཚིག་པལ་བ « བཟོ་བ » དེ་རེད།

- (8)a. ར་ མཚན་ནག་གུང་ལ་ ཞེད་ གྲིས།
 1SG.ABS obscurity-DAT fear-PRES2
 ‘I fear the obscurity.’

- b. ཇམ་ཞང་ལགས་ གྲིས་ [གཞོན་ཟེ་འི་ སྐྱུང་ བཤད་ནས་]
 maternal.uncle-H-ERG daemon-GEN story.ABS tell-CONN
 ར་ མཚན་ནག་གུང་ལ་ ཞེད་ ཡག་ བཟོས་ བཞཞག
 1SG.ABS obscurity-DAT fear-NLZ CAUS-PARF
 ‘[My] uncle made me fear the obscurity by telling daemon stories.’

མཚུགས་ལྟ་སྐུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚིག་ལྷ་པ་ནི་གཤམ་གྱི་དཔེར་བརྗོད་(9)པའི་ནང་གི་ཚིག་གྲོགས་ « རོགས་ » དང་བྱ་ཚིག་པལ་བ « བྱས་པ་ »
 སྟོན་གྱི་ཡོད་པ་རེད།

- (9)a. ཚེ་རིང་གིས་ ཡི་གེ་ བྲིས་པ་རེད།
 Tsering-ERG letter.ABS write-PAST2
 ‘Tsering wrote a letter.’

- b. ར་ས་ ཚེ་རིང་ལ་ ཡི་གེ་ བྲིས་རོགས་ བྱས་པ་ཡིན།
 1SG-ERG Tsering-DAT letter.ABS write-CAUS LIGHTV-PASS1
 ‘I made Tsering write a letter.’

བརྗོད་སྐད་པའི་ཐོག་མར་ཞིབ་འཇུག་འདི་བྱེད་ཀྱི་ཕྱོགས་བསྟུན་བྱས་པའི་བརྗོད་སྐད་ནང་ནས་དོན་པ་དང་སྐུལ་འདེབས་གི་མཚན་ཉིད་ལ་
 མཐུན་མདོག་ལ་པོ་ཡིན་པས་སྐུལ་འདེབས་གི་བརྗོད་སྐད་ལ་བརྟེན་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་བརྗོད་སྐད་པའི་བསྟུན་པ་དང་དོན་གྱི་ཁྱད་ཚུལ་ཡོད་པ་
 བསྟུན་ཀྱི་ཡིན། དེ་དུང་འཛུལ་གྱི་སྐད་རིགས་འགོ་སྐད་སྐད་ལ་བརྟེན་ནས་སྐུལ་འདེབས་ལས་བྱ་ཚིག་ལ་བརྟེན་པའི་མིང་ཚིག་མང་ཅུ་གཏང་ཀྱི་ཐབས་
 ཤེས་རིགས་གཞན་པར་བརྟེན་ནས་བརྟུན་དུ་བྱས་ན་བརྗོད་སྐད་པའི་དོན་དག་གི་ཁྱད་ཚུལ་དང་འགོ་སྐད་པའི་ལས་གསལ་པོར་བཟོ་བྱས་གྱི་ཡོད་པ་
 རེད། གང་ལྟར་ཐོག་མར་སྐུལ་འདེབས་བརྗོད་སྐད་པའི་དོན་དག་དང་བསྟུན་ནས་ཁྱད་ཚུལ་དེ་དག་གང་ཡིན་པ་མཛོལ་སྐད་པའི་བཟོ་བྱས་པ་
 རེད།

གོང་དུ་དོ་སྟོན་བྱས་པའི་སྐུལ་འདེབས་བརྗོད་སྐད་ལྷ་པའི་ནང་ནས་དང་པོ་འམ་པན་ཚུན་སྐྱོད་ཉེ་བའི་བྱེད་འབྲེལ་བྱེད་མེད་ཀྱི་བྱ་ཚིག་ནི། དེང་སང་
 གི་ལྷ་པའི་ལ་སྐད་ནང་ལ་ལ་ཤས་མ་གཏོགས་མེད་ཅེད་གཙོ་བོ་སྐུལ་འདེབས་གི་བརྗོད་སྐད་པའི་སྐོར་ལྟ་བུ་ཡིན།

2. སྐུལ་འདེབས་གི་ནང་དོན་གྱི་མཚན་རིམ།
 2.1. Shibatani དང་ Pardeshi གི་སྐུལ་འདེབས་ནང་དོན་གྱི་མཚན་རིམ།

2001ལོར་ Shibatani གིས་བསྐྱོགས་གནང་བའི་དེབ་ནང་དུ་ Shibatani དང་ Pardeshi གིས་འཛུལ་གྱི་སྐད་རིགས་ནང་
 གི་སྐུལ་འདེབས་གི་དོན་དག་སྐོར་དམིགས་སུ་བཀར་ནས་གསུངས་ཡོད། 4 ། འོང་གཉིས་ཀྱི་དགོངས་ཚུལ་ལྟར་ན། འཛུལ་གྱི་སྐད་རིགས་ནང་ལ་

³ རྣམ་དབྱེད་མིང་ནི་Tournadre (2010)གི་དཔེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཅུ་སྐུལ་འདེབས་destinativeབཏགས་གི་ཡོད།

ཚོགས་ཐུབ་སྐྱོར་ཚུལ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚོགས་འོག་དོན་དག་སྐྱོ་ཚོགས་ཡོད་སྲིད་པ་དང་། དེ་ཡང་སྐྱུར་བཏང་སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་དོན་དག་ལག་མཚོན་རྟགས་ཀྱི་རིམ་པའི་ཐོག་ནས་མཚོན་པ་བྱེད་བྱེད་ཀྱི་རེད། ནང་དོན་གྱི་མཚོན་རིམ་དེས་སྐྱུལ་པ་པོ་ལས་ལས་ཀ་བྱེད་དུ་འཇུག་མཁན་དང་སྐྱུལ་སའམ་ལས་ཀ་བྱེད་མཁན་གྱིས་བྱ་བར་ཞུགས་ཚད་སྟོན་གྱི་ཡོད་རེད། དེ་ཡིན་ཚེ་སྐྱོད་རིགས་གཅིག་གི་ནང་ལ་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚོགས་གཅིག་ལས་མང་བ་ཡོད་ན། ཚོགས་དེ་ཚོའི་ནང་དོན་ཅི་གཅིག་པ་མིན་པ་དང་། མཚོན་རིམ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་དབྱེ་བ་འབྱེད་བྱེད་ཀྱི་རེད། ད་དུང་སྐྱོད་རིགས་དེ་རེར་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚོགས་ཀྱི་མང་ཉུང་འདྲ་མི་འདྲ་ཡོད་པ་མ་ཟེད། སྐྱོད་རིགས་སོ་སོའི་ཁྱད་ཚེས་དང་བསྟུན་ནས་མཚོན་རིམ་དབྱེ་བ་འབྱེད་སྐྱོད་སའམ་མི་འདྲ་བ་ཡོད་རེད།

དེབས་བྲུས་པས་ཐོག་མར་ Shibatani དང་ Pardeshi གི་དགོངས་ཚུལ་ལྟར། སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་ནང་དོན་གྱི་མཚོན་རིམ་འགོ་སྐྱོད་སའམ་དོ་སྐྱོད་བྱེད་ཀྱི་ཡིན། དེ་ནས་མཚོན་རིམ་དེར་བརྟེན་ནས་ལྟ་སའི་ལ་སྐྱོད་དང་སྐྱུལ་འདེབས་བརྗོད་སྐྱོད་སའམ་ལྟ་སའི་རྣམས་ཀྱི་ནང་དོན་གསལ་བཤད་བརྒྱུ་རྒྱ་ཡིན།

2.1.1. མཚོན་རིམ་གྱི་སྐྱེ་གཉིས། : ཐད་ཀར་དང་ཐད་ཀར་མ་ཡིན་པའི་སྐྱུལ་འདེབས།

དང་པོ་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚོགས་གི་ནང་དོན་མཚོན་རིམ་གྱི་སྐྱེ་གཉིས་དོ་སྐྱོད་ཞུ་གི་ཡིན། བརྗོད་ཀྱི་གནད་འགག་གསལ་པོ་བཟོ་ཆེད་དུ་སྐྱེ་གཉིས་ཞེས་དབྱེ་བ་བྱེད་ཡོད་ཀྱང་། ལག་ལེན་དངོས་ནང་དེ་འདྲའི་ཁྱད་རང་གསལ་པོ་ཡོད་མེད་གཏན་འཁེལ་མེད་པ་དང་སྐྱོད་རིགས་སོ་སོའི་ཁྱད་ཚེས་ལ་རག་ལས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

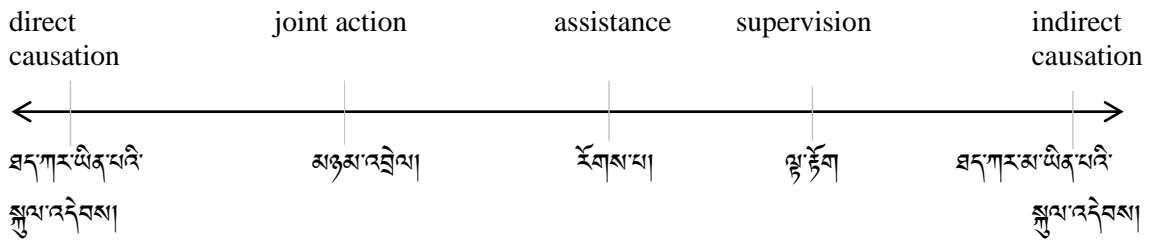
- མཚོན་རིམ་གྱི་སྐྱེ་གཉིས་ལ་ཐད་ཀར་ཡིན་པའི་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚོགས་ཡོད་པ་རེད་དེ། ཚོགས་དེ་ལྟར་བཤད་སྐྱོད་བཏང་ན་བྱ་བར་སྐྱུལ་དུས། སྐྱུལ་པ་པོས་ཐད་ཀར་དང་དངོས་སུ་སྐྱུལ་པའི་བྱ་བར་ཞུགས་སྐབས། སྐྱུལ་པ་པོ་དང་བྱ་ཚོགས་གཅིག་གིས་མཚོན་པའི་བྱ་བ་སྐྱུལ་མཁན་གྱི་སྐྱུལ་སའི་གང་ཟག་དེ་གཉིས་བར་ལ་སྐྱུར་བཏང་དུས་ཡུན་དང་ས་ཆའི་བར་ཁྱད་མེད་པ་དང་། བྱ་བ་སྐྱུལ་དུས་བྱ་བ་སྐྱུལ་སྐྱུལ་གྱི་དབང་ཆ་ཅི་གཏོ་བོར་སྐྱུལ་པ་པོ་ལ་ཡོད་པ་རེད།
- མཚོན་རིམ་གྱི་སྐྱེ་གཉིས་ལ་ཐད་ཀར་མ་ཡིན་པའི་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚོགས་ཡོད་པ་རེད། ཚོགས་དེ་དག་གིས་སྐྱུལ་པ་པོ་དང་སྐྱུལ་སའི་གང་ཟག་དེ་གཉིས་བར་དུ་དུས་ཚོད་དང་ས་ཆའི་བར་ཁྱད་ཡོད་པ་དང་། བྱ་བ་སྐྱུལ་སྐྱུལ་གྱི་དབང་ཆ་ཅི་གཏོ་བོར་སྐྱུལ་སའི་གང་ཟག་ལ་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་སྟོན་གྱི་ཡོད་པ་རེད།

2.1.2. སྐྱེ་གཉིས་བར་དུ། : སྐྱུལ་པ་པོ་གྱིས་བྱ་བར་འཇུག་སྐྱོད་སའམ་གྱི་ཚད་གཞིའི་ཁྱད་པར།

Shibatani དང་ Pardeshi གིས་བསྟན་པ་ལྟར། ཐད་ཀར་དང་ཐད་ཀར་མ་ཡིན་པའི་སྐྱུལ་འདེབས་མཚོན་པའི་མཚོན་རིམ་ལ་ད་དུང་དབྱེ་བ་འབྱེད་སྲིད་དེ། སྐྱུལ་པ་པོས་བྱ་བར་འཇུག་ཚུལ་དང་བསྟུན་ནས་དབྱེ་བ་གསུམ་འབྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

- དང་པོ་ནི་ལྟ་རྟོག་ཟེར་བ་དེ་ཡིན། དེ་ནི་ཐད་ཀར་མིན་པའི་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚོགས་དང་འདྲ་པོ་ཡོད་དེ། སྐྱུལ་པ་པོས་ཐད་ཀར་སྐྱུལ་པའི་བྱ་བར་མ་ཞུགས་ཀྱང་། བྱ་བ་སྐྱུལ་དུས་སྐྱུལ་པ་པོ་སྐྱུལ་སའི་གང་ཟག་དང་མཉམ་དུ་ལྟ་རྟོག་བྱེད་བཞིན་སྐྱོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། མདོར་སྐྱུལ་སྐྱོད་སའམ་ཐད་ཀར་མིན་ནའང་བྱ་བ་སྐྱུལ་བ་དང་བྱ་བ་སྐྱུལ་པའི་བར་ལ་དུས་དང་གནས་དང་བྱེད་སྐྱོད་སའམ་གྱི་ཐོག་ནས་ཐད་ཀར་རེད།
- གཉིས་པ་ནི། དེ་ལས་ཏྲོག་ཙམ་ཐད་ཀར་ཡིན་པ་རེགས་པ་ཟེར་བ་དེ་རེད། དེར་སྐྱུལ་པ་པོས་སྐྱུལ་སའི་གང་ཟག་ལ་རེགས་པ་བྱས་ནས་བསྐྱུལ་པའི་བྱ་བའི་ནང་དུ་དངོས་སུ་ཞུགས་ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་། བྱ་བ་སྐྱུལ་སྐྱུལ་གྱི་དབང་ཆ་ཅི་གཏོ་བོར་སྐྱུལ་སའི་གང་ཟག་ལ་ཡོད་པ་རེད།
- གསུམ་པ་ནི། སྐྱུལ་འདེབས་ཐད་ཀར་དང་ཉ་ལམ་འདྲ་པོ་ཡིན་པ་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་བྱ་བ་ཟེར་བ་དེ་རེད། ཐ་སྐྱོད་རང་ནས་གོ་བྱེད་པ་ལྟར་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་བྱ་བ་ཟེར་བའི་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚོགས་གིས། སྐྱུལ་པ་པོས་ཀྱང་སྐྱུལ་སའི་གང་ཟག་དང་མཉམ་དུ་དུས་གཅིག་ལ་བྱ་བ་གཅིག་པ་སྐྱུལ་པའི་གནས་ཚུལ་ཅིག་མཚོན་གྱི་ཡོད་པ་རེད།

⁴ Shibatani, M. & Pardeshi, P. (2001: 85-126)

2.2. ལྟ་སའི་ལ་སྐད་ནང་གི་སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་ཚིག་གྱིས་མཚོན་ཟེམ་དབྱེ་བ་འབྲེད་སྟངས།

གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་ལྟ་སའི་ལ་སྐད་ནང་དུ་སྐྱུལ་འདེབས་མཚོན་པའི་ཚིག་ལྡེལ་ཡོད་པ་དང་། Shibatani དང་ Pardeshi གིས་གསལ་བཟོས་པའི་ནང་བཞུགས་ཚིག་དེ་ཚོས་སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་དོན་དག་གི་མཚོན་ཟེམ་དང་སྐད་ནང་དབྱེ་བ་འབྲེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེད།

དེའི་ཚེད་དུ་Shibatani དང་ Pardeshi གི་མཚོན་ཟེམ་གྱི་ཆ་ཤས་འདི་ལྟར་བཟུང་ལྟ་སའི་ལ་སྐད་ཀྱི་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚིག་ལྡེལ་བརྟག་དབྱེད་དང་སྟེ་ཚིན་དབྱེད་འབྲེད་བྱས་ཐོག་

དེའི་ཕྱིར་མཚོན་ཟེམ་དེའི་ཆ་ཤས་འདི་ལྟར་བཟུང་ནས་སྐད་ཆའི་གནས་སྟངས་སྟོན་པའི་བཟོས་པའི་ནས། ལྟ་སའི་ལ་སྐད་པ་སྐད་རང་སྐད་དུ་བཤད་མཁུགས་ཀྱི་མི་གཅིག་ལ་སྐད་ཆའི་གནས་སྟངས་ཚོ་སྐྱུལ་འདེབས་མཚོན་པའི་བཟོས་པའི་ཚེད་སྟངས་འདི་ལྟར་བཟུང་ཏེ། མཐུན་པོ་ཡོད་མེད་ཚད་ལོན་ཅུ་བརྟག་པ་ཡིན།

གནས་སྟངས་ལ་མཐུན་པོ་དང་ཆར་ལྡན་གྱི་སྐད་ཆ་བཤད་སྟངས་ཡིན་ན་ཨང་གང་སྟེ་དེད། དེ་བཞིན་དུ་སྐད་ཆ་བཤད་སྟངས་ཚོན་ནས་མ་འགྲོགས་ན་ཀླད་ཀོར་གྱིས་པ་ཡིན། དེར་བརྟེན་འདིར་བཀོད་པའི་ཨང་གང་སྟེ་གཅིག་གཉིས། གསུམ། བཞི་ནི་དེ་གཉིས་བར་གྱི་མཐུན་པོས་མཚོན་བྱེད་ཟེད།

དང་པོར་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚིག་ཅིག་བེད་སྤྱོད་བྱེད་དུས། བྱ་བ་དང་དེ་བསྐྱབས་པར་སྐྱུལ་བ་འདིར་རང་ཉིད་ཀྱི་ས་ཆ་དང་དུས་ཚོད་འདི་ལྟར་ཟེད། ཐད་ཀར་མ་ཡིན་པའི་སྐྱུལ་འདེབས་མཚོན་སྐབས་པའི་མཚོན་ཉེན་ཤིག་ཟེད།

དཔེར་བཟོས་(10)པའི་ནང་། བྱ་བ་སྐྱུལ་སའི་གང་ཟེགས་གིས་བྱ་བ་སྐྱུལ་དུས། སྐྱུལ་པ་པོ་གང་ཟེགས་དེ་བྱ་བ་བསྐྱབས་སའི་ས་ཆར་མེད་པ་གསལ་པོ་བཟོ་གི་ཡོད་ཟེད།

- (10) Context: ཕྱི་ལོགས་_ནས་.....
- གནས་སྟངས། outside-ABL
'from outside...'
- a. 0 ..... ཚོ་རིང་_གིས་ བྱ་གུ འདི་ མོ་མོ་_འི་ ལང་བ་_ར་ བསྐྱུལ་པ་ཟེད།
Tsering-ERG child DEM.ABS REFL-GEN room-DAT go.to.bed.CAUS-PAST2
  - b. 4 ..... ཚོ་རིང་_གིས་ བྱ་གུ འདི་ མོ་མོ་_འི་ ལང་བ་_ར་ ཉལ་_ཅུ་བརྟག་_པ་ཟེད།
Tsering-ERG child DEM.ABS REFL-GEN room-DAT go.to.bed-DEST-CAUS-PAST2
'... Tsering made the child sleep in his room.'
  - c. 5 ..... ཚོ་རིང་_གིས་ བྱ་གུ འདི་ མོ་མོ་_འི་ ལང་བ་_ར་ ཉལ་_གར་ བཏང་_པ་ཟེད།
Tsering-ERG child DEM.ABS REFL-GEN room-DAT go.to.bed-NMZ-DEST CAUS-PAST2
'... Tsering sent this child to sleep in his room.'
  - d. 5 ..... ཚོ་རིང་_གིས་ བྱ་གུ འདི་ མོ་མོ་_འི་ ལང་བ་_ར་ ཉལ་_ཡག་བཟོས་_པ་ཟེད།
Tsering-ERG child DEM.ABS REFL-GEN room-DAT go.to.bed-CAUS-PAST2
'... Tsering made the child sleep in his room.'
  - e. 0 ..... ཚོ་རིང་_གིས་ བྱ་གུ འདི་ མོ་མོ་_འི་ ལང་བ་_ར་ ཉལ་_རོགས་ བྱས་_པ་ཟེད།

དཔེར་བཅོམ་གྱིས་གསལ་པོ་བཟོས་པ་ལྟར་སྐུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚིག་གཉིས་དེ། སྐུལ་འདེབས་ཀྱི་ཚིག་ « རོགས་+བྱེད་པ་ » དང་བྱེད་འབྲེལ་ཡོད་པའི་བྱ་ཚིག་གིས་ཐང་ཀར་མ་ཡིན་པའི་སྐུལ་འདེབས་བཅོམ་གྱི་མ་རེད།

དེ་ལྟར་དཔེར་བཅོམ་(11)པའི་ནང་ལ་གསལ་པོ་ནང་བཞེན་སྐུལ་འདེབས་ཐང་ཀར་མ་ཡིན་པ་དེ། སྐུལ་པ་པོ་གྲིས་མི་སྣ་གཞན་པ་བརྒྱུད་ནས་ལས་ཀ་སྐུལ་པའི་གནས་སྤངས་དེ་སྐུལ་འདེབས་ཀྱི་ཚིག་རེ་རེར་མཐུན་ལོས་སྟོན་གྱི་ཡོད་པ་རེད།

(11) Context : སྐུལ་བཟང་ བརྒྱུད་-བྱས་མོད་

གནས་སྤངས། Kälsang go.through-CONN
'Through Kälsang...'

- a.3 ་་་་ཚོ་རིང་_གིས་ སུ་གུ འདི་ བསྐུལ་_པ་རེད།
Tsering-ERG child DEM.ABS go.to.bed.CAUS-PAST2
'... Tsering put this child to bed.'
- b.4 ་་་་ཚོ་རིང་_གིས་ སུ་གུ འདི་ ཉལ་_རྩ བརྒྱུག་_པ་རེད།
Tsering-ERG child DEM.ABS go.to.bed-DEST CAUS-PAST2
'... Tsering made this child go to bed.'
- c.4 ་་་་ཚོ་རིང་_གིས་ སུ་གུ འདི་ ཉལ་_ག_ར་ བཏང་པ་རེད།
Tsering-ERG child DEM.ABS go.to.bed-NLZ-DEST CAUS-PAST2
'... Tsering made this child go to bed.'
- d.4 ་་་་ཚོ་རིང་_གིས་ སུ་གུ འདི་ ཉལ་_ཡག་ བཟོས་_པ་རེད།
Tsering-ERG child DEM.ABS go.to.bed-NLZ CAUS-PAST2
'... Tsering made this child go to bed.'
- e.0 ་་་་ཚོ་རིང་_གིས་ སུ་གུ འདི་ར་ ཉལ་_རོགས་ བྱས་_པ་རེད།
Tsering-ERG child DEM-DAT go.to.bed-CAUS LIGHTV-PAST2

དཔེར་བཅོམ་(11)པ་ལ་བསྐུལ་ན་བྱེད་འབྲེལ་ཡོད་པའི་བྱ་ཚིག་མི་ཚིག་གོགས་ « རོགས་+བྱེད་པ་ » ལས་ཐང་ཀར་མ་ཡིན་པའི་སྐུལ་འདེབས་མཚོན་རྒྱུ་དོག་ཅུ་རེ་པ་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་སྟོན་ལ་ཞུས་ཟིན་པ་ལྟར་དེང་རབས་ཀྱི་ལྷ་སའི་ལ་སྐད་ནང་ལ་སྐྱོ་དོན་ཉེ་བའི་བྱེད་འབྲེལ་བྱེད་མེད་ཀྱི་བྱ་ཚིག་ཉུང་ཤས་ལས་མེད་པ་དང་། དེའི་རོགས་ཀྱི་བྱ་ཚིག་གསར་པ་བཟོ་མི་སྲིད་ཅང་། བྱ་ཚིག་དེ་ཚོར་སོ་སོའི་སྐུལ་འདེབས་ཀྱི་དོན་དག་འདྲ་པོ་མ་ཡིན་པ་ཡང་ཡོད་སྲིད། དེར་བརྟེན་སྐུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚིག་གོགས་ཀྱི་ལྷན་ཕྱོགས་སུ་དེ་ཚོའི་དོན་དག་སྐོར་སྲི་འགོ་སྲི་བྱེད་ཀྱི་ཐོག་ནས་བཤད་ལག་པོ་ཡོད་རེད། གང་ལྟར་གོང་གསལ་སྐུལ་འདེབས་ཀྱི་ཚིག་གཉིས་ཀྱིས་ཐང་ཀར་མ་ཡིན་པའི་སྐུལ་འདེབས་མཚོན་མ་ཐུབ་པ་དང་། སྐུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚིག་གཞན་པས་ཐང་ཀར་མ་ཡིན་པའི་སྐུལ་འདེབས་མཚོན་ཐུབ་ནའང་། ཐང་ཀར་མ་ཡིན་པའི་སྐུལ་འདེབས་མཚོན་ཐུབ་མ་ཐུབ་བརྟེན་དཔྱད་བྱེད་དགོས། དེའི་ཕྱིར་དུ་སྐུལ་པ་པོས་སྐུལ་པའི་བྱ་བར་འཇུག་ཚད་བརྟེན་དཔྱད་བྱེད་རྒྱ་ཡིན།

དང་པོར་སྐུལ་པ་པོས་དངོས་འབྲེལ་གྲིས་སྐུལ་པའི་བྱ་བར་ཞུགས་པའམ། ལྷོགས་གཞན་ནས་བཤད་ན་སྐུལ་པ་པོས་སྐུལ་པའི་མི་མཉམ་དུ་སྐུལ་པའི་བྱ་བ་སྐུལ་ན་ཚིག་མི་ཚིག་རྟག་དཔྱད་བྱེད་རྒྱ་ཡིན། དཔེར་བཅོམ་(12)པས་བསྐུན་པ་ལྟར། སྐུལ་འདེབས་ཀྱི་བྱ་ཚིག་ལས་བ་ « བཏང་བ་ » དེ་ལྟར་གྱི་གནས་སྤངས་དང་སྐུལ་ནས་སྐྱོད་མི་སྲིད། དེའི་ལྷན་ཕྱོགས་སུ་སྐུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚིག་གཞན་པར་ཨང་ཀའི་བཞེ་པའམ་ལྟ་པོ་ཐོབ་ཅང་རོགས་པའི་སྐུལ་འདེབས་མཚོན་ཐུབ་སྲིད་པའི་རྟགས་རེད།

- (12)a. 4 ཚོ་རིང་ ལས་ཀ་ བྱེད་_བརྒྱུག་_པ་ཡིན།
Tsering.ABS work.ABS LIGHTV-CAUS-PAST1

b. 0 ཚོ་རིང་ ལས་ཀྱི་ བྱེད་ལུ་ བཏང་པ་ཡིན།
 Tsering.ABS work.ABS LIGHTV-NLZ-DEST CAUS-PAST1
 ‘I made Tsering work.’

c. 4 ཚོ་རིང་ ལས་ཀྱི་ བྱེད་ཡག་ བཟོས་པ་ཡིན།
 Tsering.ABS work.ABS LIGHTV-NLZ CAUS-PAST1
 ‘I made Tsering work.’

d. 5 ཚོ་རིང་ ལས་ཀྱི་ བྱེད་རོགས་ བྱས་པ་ཡིན།
 Tsering.ABS work.ABS LIGHTV-CAUS LIGHTV-PAST1
 ‘I made Tsering work.’

Context : ལས་ཀྱི་ ཚོ་རིང་ མཉམ་དུ་ བྱས་པ་ཡིན།

གནས་སྐབས། : 1SG-ERG work.ABS Tsering with LIGHTV-PAST1
 ‘... I worked together with Tsering.’

བྱ་ཚོགས་ལ་བ་ « བཏང་བ་ » ཟེར་བ་དེས་རོགས་པའི་སྐྱེལ་འདེབས་བཟོད་མ་ཐུབ་ནའང། གཤམ་གྱི་དཔེ་བཟོད་(13)པས་བསྟན་པ་ལྟར་
 ཐད་ཀར་མ་ཡིན་པའི་སྐྱེལ་འདེབས་དང་འདྲ་བའི་ལྟ་རྟོག་གི་སྐྱེལ་འདེབས་བཟོད་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

དེས་གཏོགས་ཨང་གྲངས་ཀྱིས་མཚོན་པ་ལྟར་སྐྱེལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚོགས་གཞན་པ་ཚང་མས་ཐད་ཀར་མ་ཡིན་པའི་སྐྱེལ་འདེབས་མཚོན་ཐུབ་ཀྱི་རེད།

(13) ཨ་མ་ལགས་ཀྱིས་ ཚོ་རིང་ ཚལ་ ཉོ་ག་ར་ བཏང་སོང།
 mother-H-ERG Tsering-ABS vegetable-ABS buy-NLZ-DEST CAUS-PAST3
 ‘Mother made Tsering buy vegetables.’

Context 1: 0 ཨ་མ་ལགས་ཀྱིས་ ཚལ་ ཚོ་རིང་ མཉམ་དུ་ ཉོས་སོང།

གནས་སྐབས་ ༡: mother-H-ERG vegetable.ABS Tsering together buy-PAST3
intended : ‘Mother bought vegetables with Tsering.’

Context 2: 5 ཚོ་རིང་ ཚལ་ ཉོ་དུས་ ཨ་མ་ལགས་ འདུག

གནས་སྐབས་ ༢: Tsering.ABS vegetable.ABS buy-CONN mother-H.ABS exist
 ‘[His] mother was [there] when Tsering bought vegetables.’

དཔེ་བཟོད་(13)པའི་ནང་དུ། གོང་གི་དཔེ་བཟོད་(12)པས་བསྟན་པ་ལྟར་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་སྐྱེལ་འདེབས་སྟོན་པའི་གནས་སྐབས་དང་པོ་ནི།
 སྐྱེལ་འདེབས་ཀྱི་བྱ་ཚོགས་ལ་བ་ « བཏང་བ་ » དེས་མཉམ་པོ་ཡོད་པ་མ་རེད། འོན་ཀྱང་ལྟ་རྟོག་གི་སྐྱེལ་འདེབས་མཚོན་པའི་གནས་སྐབས་གཉིས་པ་ནི།
 བྱ་ཚོགས་ལ་བ་དེར་མི་མཐུན་པ་ཡོད་པ་མ་རེད།

ཡང་བྱེད་འབྲེལ་བྱ་ཚོགས་གཙོ་བོ་ཐད་ཀར་མ་ཡིན་པའི་སྐྱེལ་འདེབས་བཟོད་པས་མ་ཚད། ད་དུང་དཔེ་བཟོད་(14)པས་བསྟན་པ་ལྟར་མཉམ་
 འབྲེལ་གྱི་སྐྱེལ་འདེབས་མཚོན་པའི་གནས་སྐབས་དང་མི་མཐུན་པ་ཡོད་པ་མ་རེད།

(14) ཚོ་རིང་གིས་ སུ་གུ་ འདི་ བསྐྱེད་པ་ཡིན།
 Tsering-ERG child DEM.ABS get.up.CAUS-PAST2
 ‘Tsering got the child up.’

Context : 5 ཚོ་རིང་ སུ་གུ་ མཉམ་དུ་ ལངས་པ་ཡིན།

གནས་སྐབས། Tsering.ABS child with get.up-PAST2
 ‘Tsering got up with the child.’

གོང་ལ་གསལ་ལོ་བཟོས་པ་བཞིན་སྐྱུལ་འདེབས་བཅུན་སྒྲུབ་པ་ « རོགས་+བྱས་པ » ཡིས་ཁོ་ན་ཐད་ཀར་ཡིན་པའི་སྐྱུལ་འདེབས་མཚོན་ཐུབ་
 གྱི་ཡོད་པ་རེད། དཔེར་བཅུན་རྗེས་མའི་ནང་དུ་སྐྱུལ་པའི་གངས་པ་བྱ་བ་སྐྱུལ་དུས་གནས་སྒྲུབ་ཀྱི་ཀྱིན་གྱིས་སྐྱུལ་པ་པོ་མཉམ་དུ་ཡོད་པ་གཏན་འཁེལ་
 བ་མ་ཟད། དེ་དུང་སྐྱུལ་པ་པོས་བྱ་བ་དེར་དངོས་སུ་ཞུགས་པ་གསལ་ལོ་བཟོ་གི་ཡོད་པ་རེད།

(15) 0 ཚེ་རིང་_ལ་ ལས་ཀ་ བྱེད་_རོགས་ བྱས་_པ་ཡིན།
 Tsering-DAT work.ABS Vsup-CAUS LIGHTV-PAST1
Context : ཚེ་རིང་_གིས་ ལས་ཀ་ བྱེད་_དུས་ རེས་ མོ་རང་_ལ
གནས་སྒྲུབ། Tsering-ERG work.ABS VSUP-CONN 1SG-ERG 3SG-DAT
 བལྟས་_བྱས་ བསྐྱེད་_པ་ཡིན།
 look-CONN stay-PAST1

Intended : 'I made Tsering work. When Tsering was working, I stayed watching him.'

དཔེར་བཅུན་(15)ལ་བལྟས་ན། སྐྱུལ་འདེབས་བཅུན་སྒྲུབ་དེ་ལྟ་ཉེན་མཚོན་པའི་གནས་སྒྲུབ་ལ་མཐུན་པོ་ཡོད་པ་མ་རེད། དེར་བརྟེན་ནས་
 « རོགས་+བྱས་པ » ཡིས་ཐད་ཀར་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་སྐྱུལ་འདེབས་མ་གཏོགས་དོན་དག་གཞན་པ་བཅུན་ཐུབ་གྱི་ཡོད་པ་མ་རེད།

3. མཉུག་བསྐྱེལ།

3.1. ལྷ་སའི་ཁ་སྐད་ཀྱི་སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚོག་གིས་སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་དོན་དག་གི་མཚོན་རིམ་དེ་བྱེད་པ་འབྲེལ།

གོང་གི་དཔེར་བཅུན་གྱིས་སྟོན་ལྟར། Shibatani དང་Pardeshi གི་སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་དོན་དག་གི་མཚོན་རིམ་དེ། ལྷ་སའི་ཁ་སྐད་ཀྱི་
 སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་ཚོག་གིས་འདི་ལྟར་དེ་བྱེད་པ་འབྲེལ་གྱི་ཡོད་རེད།

- བྱ་ཚོག་པལ་བ་ « བཏང་བ » ཡིས་ལྷ་ཉེན་ནས་ཐད་ཀར་མ་ཡིན་པའི་བར་གྱི་སྐྱུལ་འདེབས་བཅུན་གྱི་ཡོད་རེད།
- བཅུན་སྒྲུབ་ « རོགས་+བྱེད་པ » དང་བྱེད་འབྲེལ་བྱ་ཚོག་ནི་ཐད་ཀར་ཡིན་པའི་སྐྱུལ་འདེབས་བཅུན་པའི་ཚེད་དུ་བེད་སྤྱོད་བྱེད་གྱི་
 ཡོད་རེད།
- བྱ་ཚོག་པལ་བ་ « བཏུག་པ » དང་ « བཟོ་བ » ཡིས་མཚོན་རིམ་ཆ་ཚང་སྟེ་སྐྱུལ་འདེབས་ཐད་ཀར་ནས་ཐད་ཀར་མ་ཡིན་པ་བར་
 དུ་མཐོན་ཐུབ་གྱི་ཡོད་རེད།

ཐད་ཀར་ direct	མཉམ་འབྲེལ། joint action	རོགས་པ། assistance	ལྷ་ཉེན་ supervision	ཐད་ཀར་མ་ཡིན་པ། indirect
	[བྱ་ཚོག་གཅོད་པོ]- (ཅེ)+བཏུག།			
	[བྱ་ཚོག་གཅོད་པོ]- ཡག་+བཟོ།			
	བྱེད་འབྲེལ་ཡོད་པའི་བྱ་ཚོག།			
	[བྱ་ཚོག་གཅོད་པོ]- རོགས་+བྱས།			
			[བྱ་ཚོག་གཅོད་པོ]-གར་+བཏང།	

ལ་སྐོར། - Appendix

གསར་གཏོང་བྱས་པའམ་ཡོངས་ཁྲབ་མིན་པའི་ཆེད་མིང་གི་ཐོ་གཞུང།

List of non-standard and newly proposed technical terms in Tibetan

- Applicative voice: བྱ་ཡུལ་གྱི་ངག།
- Assistance (subtype of causative event): རོགས་པ། (སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་བྱ་བའི་ནང་གསལ་ཤིག།)
- Auxiliary verb: བྱ་ཚིག་པལ་པ།
- Auxiliation: བྱ་ཚིག་ཉིས་འབྲེལ།
- Causative: སྐྱུལ་འདེབས།
- Causative and resultative verbs: སྐྱ་དོན་ཉེ་བའི་བྱེད་འབྲེལ་བྱེད་མེད་ཀྱི་བྱ་ཚིག།
- Causative expression; causative form: སྐྱུལ་འདེབས་སྟོན་པའི་བཟོད་སྟངས།
- Causative voice: སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་ངག།
- Causee (semantic role of): སྐྱུལ་སའི་གང་ཟག།
- Causer (semantic role of): སྐྱུལ་པ་པོ། ལས་ཀྱི་བྱེད་དུ་འཇུག་མཁུན།
- Degree of grammaticalisation: བདེ་སྤོང་ཅན་དུ་འགྱུར་ཚད།
- Direct causation: ཐད་ཀར་ཡིན་པའི་སྐྱུལ་འདེབས།
- Dynamic event: སྐྱུལ་ཤུགས་ལྡན་པའི་བྱ་བ།
- Indirect causation: ཐད་ཀར་མིན་པའི་སྐྱུལ་འདེབས།
- Indirect speech: བརྒྱུད་པའི་བཟོད་པ།
- Joint action (subtype of causative event): མཉམ་འབྲེལ། (སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་བྱ་བའི་ནང་གསལ་ཤིག།)
- Semantic continuum: ནང་དོན་གྱི་མཚོན་རིམ།
- Semantic: བརྟན་དོན།
- Stative event: སྐྱུལ་ཤུགས་མི་ལྡན་པའི་བྱ་བ།
- Supervision (subtype of causative event): ལྟ་རྟོག། (སྐྱུལ་འདེབས་ཀྱི་བྱ་བའི་ནང་གསལ་ཤིག།)
- Syntactic argument; actant: བྱ་ཚིག་ལ་བརྟེན་པའི་མིང་ཚིག།
- Syntax: ཚིག་གྲུབ་སྦྱར་སྟངས།
- Valency increasing process: བྱ་ཚིག་ལ་བརྟེན་པའི་མིང་ཚིག་མང་ཅུ་གཏང་རྒྱུ་འབྲས་ཤིག།

Abbreviations :

1: first person གང་ཟག་དང་པོ།; 2: second person གང་ཟག་གཉིས་པ།; 3: third person གང་ཟག་གསུམ་པ།; ABL: ablative འབྲུང་ཁུངས།; ABS: absolutive རོ་བོ་ཅོམ།; APPL: applicative བྱ་ཡུལ་གྱི་ངག།; CAUS: causative སྐྱུལ་འདེབས། ; CONN: connective particle ཚིག་འགྲུབ་གཉིས་བར་གྱི་ཚིག་འཕྲད།; DAT: dative ལ་སྐྱུ།; DEM: demonstrative; DEST: destinative ཁྱེད་སྐྱུ།; ERG: ergative བྱེད་སྐྱུ།; GEN: genitive འབྲེལ་སྐྱུ།; H: honorific form ཞེས།; LIGHTV: light verb XXX; NLZ: nominalizer མིང་མཐའ་; PAST: intentional, egophoric past XXX; PAST2 : assertive past XXX; PAST3 : testimonial past XXX; PERF : perfective XXX; PHAT: phatic; PL: plural མང་ཚིག།; PRES2: testimonial present XXX; SG : singular ཉུང་ཚིག།; V: verb བྱ་ཚིག།

Bibliography:

- Comrie, Bernard
1981 Causative constructions. In Comrie, Bernard, *Language universals and linguistic typology*. Oxford : Basil Blackwell: 158–177
- Creissels, Denis.
2006 *Syntaxe générale, une introduction typologique 2 : La Phrase*. Paris: Lavoisier.
- Dixon, Robert Malcolm Ward.
2000 A typology of causatives: form syntax and meaning. In R.M.W. Dixon, R.M.W. & Aikhenvald, Alexandra, eds. *Changing Valency, Case studies in transitivity*. Cambridge : Cambridge University Press: 30–83.
- Palmer, F.R.
1994 Causatives. In *Grammatical roles and relations*. Cambridge : Cambridge University Press. 214–240
- Shibatani, Masayoshi
1976 The grammar of causative constructions: a conspectus. In Shibatani, Masayoshi, ed. *The grammar of causative constructions*. Syntax and semantics vol. 6. New-York/San Fransisco/ Londres: Academic Press: 1–40.
- Shibatani, Masayoshi
2001 Introduction : Some basic issues in the grammar of causation. In Shibatani, Masayoshi, ed. *The grammar of causation and interpersonal manipulation*. Amsterdam/Philadelphie: John Benjamins Publishing Company: 1–22.
- Shibatani, Masayoshi & Pardeshi, Prashant
2001 The causative continuum. In Sibatani, Mayasoshi, ed. *The grammar of causation and interpersonal manipulation*. Amsterdam/Philadelphie: John Benjamins Publishing Company: 85–126
- Tournadre, Nicolas
2010 The Classical Tibetan cases and their transcategoriality, From sacred grammar to modern linguistics. *Himalayan Linguistics*, 9(2)/2010: 87–125